ENDODONTIYADA GIGIYENIK ME’YORLAR

Alfraganus universiteti Stomatologiya kafedrasi
dotsenti **Yunusxodjayev Paxlaviyxodja Yunusxodjayevich**

Kirish

Endodontiya – tish pulpasining kasalliklarini diagnostika va davolash bilan shug‘ullanuvchi stomatologiya sohasi bo‘lib, unda aseptika va antiseptika qoidalariga qat’iy rioya qilish muhim ahamiyatga ega. Ildiz kanallarini davolash jarayonida infeksiya tushishi yoki qayta infeksiya rivojlanishi davolash samaradorligini keskin pasaytiradi. Shu sababli endodontik amaliyotda gigiyenik me’yorlarga rioya qilish bemor xavfsizligini ta’minlash va davolash natijalarini yaxshilashda asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Dolzarbligi

Endodontik davolash vaqtida mikroorganizmlar bilan kontaminatsiya xavfi yuqori bo‘ladi. Zamonaviy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ildiz kanallarining infeksiyasi asosan bakteriyalar bilan bog‘liq bo‘lib, gigiyenik talablarning buzilishi davolash muvaffaqiyatsizligiga olib keladi. Shuningdek, stomatologik muassasalarda infeksiya nazoratining sustligi nosokomial infeksiyalar rivojlanishiga sabab bo‘lishi mumkin.

Maqsad va vazifalar

Maqsad: Endodontiyada gigiyenik me’yorlarni o‘rganish va ularning klinik ahamiyatini asoslash.

Vazifalar:

Endodontik muolajalarda aseptika va antiseptika qoidalarini tahlil qilish;

Asbob-uskunalar sterilizatsiyasi talablarini o‘rganish;

Infeksiya nazorati choralarini baholash;

Gigiyenik me’yorlarga rioya qilishning davolash samaradorligiga ta’sirini aniqlash.

Adabiyotlar sharhi

So‘nggi yillarda endodontiyada infeksiya nazorati masalalari keng o‘rganilmoqda. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti (WHO) hamda Centers for Disease Control and Prevention (CDC) tomonidan ishlab chiqilgan tavsiyalar stomatologik amaliyotda universal ehtiyot choralarini qo‘llash zarurligini ta’kidlaydi.

Ilmiy manbalarga ko‘ra, ildiz kanallarida anaerob bakteriyalar ustunlik qiladi va ular noto‘g‘ri ishlov berilganda saqlanib qoladi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, kofferdamdan foydalanish mikroorganizmlar kontaminatsiyasini sezilarli darajada kamaytiradi. Shuningdek, natriy gipoxlorit eritmasi (NaOCl) eng samarali irrigatsiya vositalaridan biri sifatida e’tirof etilgan.

Zamonaviy endodontik protokollar steril asboblar, bir martalik materiallar va yuqori darajadagi dezinfeksiya usullaridan foydalanishni talab qiladi.

Asosiy qism

1. Aseptika va antiseptika tamoyillari

Endodontik davolashda quyidagi asosiy qoidalarga amal qilinadi:

Steril ish maydonini yaratish;

Kofferdamdan majburiy foydalanish;

Qo‘l gigiyenasiga rioya qilish;

Steril qo‘lqop, niqob va himoya vositalaridan foydalanish.

2. Asbob-uskunalarni sterilizatsiya qilish

Endodontik asboblar (fayllar, reamerlar va boshqalar) yuqori darajada kontaminatsiyaga uchraydi. Shu sababli:

Avtoklavda sterilizatsiya qilish majburiy;

Bir martalik asboblarni qayta ishlatmaslik;

Dezinfeksiya va sterilizatsiya bosqichlarini qat’iy bajarish zarur.

3. Ildiz kanallarini gigiyenik ishlov berish

Antiseptik eritmalar (NaOCl, xlorheksidin)dan foydalanish;

Kanallarni mexanik va kimyoviy tozalash;

Quritish va germetik plombalash.

4. Kross-infeksiya profilaktikasi

Har bir bemor uchun individual asboblar;

Tibbiyot xodimlarining himoya vositalari;

Ish joyini muntazam dezinfeksiya qilish.

Natijalar va muhokama

Gigiyenik me’yorlarga rioya qilish endodontik davolash muvaffaqiyatini oshiradi. Aks holda, qayta infeksiya rivojlanib, davolash natijalari yomonlashadi. Klinik kuzatuvlar shuni ko‘rsatadiki, steril sharoitda o‘tkazilgan muolajalar uzoq muddatli ijobiy natija beradi.

Xulosa

Endodontiyada gigiyenik me’yorlarga qat’iy rioya qilish zarur. Bu nafaqat infeksiyaning oldini oladi, balki davolash samaradorligini oshiradi. Zamonaviy stomatologiya amaliyotida aseptika va antiseptika qoidalari asosiy standart sifatida qaralishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

World Health Organization. Infection prevention and control guidelines.

Centers for Disease Control and Prevention. Guidelines for Infection Control in Dental Health-Care Settings.

[20.04.2026 21:54] Гафур Куевэ: Ingle J.I. Endodontics.

Cohen S., Hargreaves K. Pathways of the Pulp.

Torabinejad M., Walton R. Endodontics: Principles and Practice.

European Society of Endodontology. Clinical guidelines.

Peters O.A. Current challenges in endodontic infection control.